

Revidering av riktlinjer för budget- och skuldrådgivning

Hemställen från socialnämnden

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.
Riktlinjer för budget- och skuldrådgivning enligt bilaga 1 till utlåtandet godkänns.

Föredragande borgarrådet Alexander Ojanne

Sammanfattning av ärendet

Socialnämnden har till kommunstyrelsen lämnat en framställan med förslag till reviderade riktlinjer för budget- och skuldrådgivning för vidare beslut i kommunfullmäktige. I de reviderade riktlinjerna har dispositionen ändrats och nya avsnitt har lagts till eller förtydligats. Genomgående har även fler läshänvisningar lagts till.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, Bromma stadsdelsnämnd, Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd, Farsta stadsdelsnämnd, Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd, Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd, Järva stadsdelsnämnd, Kungsholmens stadsdelsnämnd, Norra innerstadens stadsdelsnämnd, Skarpnäcks stadsdelsnämnd, Skärholmens stadsdelsnämnd och Södermalms stadsdelsnämnd.

Stadsledningskontoret välkomnar revideringen av riktlinjerna för budget- och skuldrådgivning. Det är bra att riktlinjerna har uppdaterats och kompletterats med nya avsnitt om faktorer som innebär en ökad risk för skuldsättning. Riktlinjerna utgör en viktig del i att säkerställa kvaliteten och likställigheten i verksamheterna.

Bromma stadsdelsnämnd ställer sig positiv till de reviderade riktlinjerna med förtydliganden samt nya relevanta avsnitt kring faktorer som innebär en ökad risk för skuldsättning.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd är positiv till den ändrade dispositionen, de nya avsnitt som har lagts till eller uppdaterats samt till att fler läshänvisningar har lagts till.

Farsta stadsdelsnämnd anser att det är bra att riktlinjerna har uppdaterats och anpassats utifrån de faktorer som innebär en ökad risk för skuldsättning. Nämnden är också positiv till att förslaget särskilt betonar hur viktigt det är med en hållbar vardagsekonomi. *Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd* anser att de reviderade riktlinjerna inte innebär några större förändringar vad gäller uppdraget och innehållet för verksamheten och har inga ytterligare synpunkter till reviderade riktlinjer för budget- och skuldrådgivning.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd ställer sig överlag positiv till de uppdateringar och förtydliganden som gjorts i riktlinjerna för att säkerställa likabehandling i staden och vägledning i den praktiska tillämpningen av lagstiftningen. Nämnden lyfter fram vissa förslag till justeringar.

Järva stadsdelsnämnd ställer sig positiv till det nya reviderade förslaget på riktlinjer för budget och skuldrådgivning. Nämnden bedömer att det förebyggande arbetet inom budget- och skuldarbetet i det reviderade förslaget har förtydligats, med konkreta exempel på hur stadsdelsförvaltningar kan arbeta bredare med frågan.

Kungsholmens stadsdelsnämnd ställer sig positiv till de reviderade riktlinjerna och anser att de är täckande för verksamhetsområdet, ger bra vägledning och bidrar till likabehandling.

Norra innerstadens stadsdelsnämnd ställer sig positiv till de uppdateringar och förtydliganden som gjorts och välkomnar socialförvaltningens ambition att genom riktlinjerna säkra hög kvalitet och likställighet i staden vad gäller handläggning av ärenden beträffande budget- och skuldrådgivning.

Skarpnåcks stadsdelsnämnd ställer sig positiv till de reviderade riktlinjerna och föreslår att förslaget godkänns. Nämnden anser sammanfattningsvis att de reviderade riktlinjerna är välformulerade, och bedömer att dessa kan bidra till ett än mer likartat och rättssäkert budget- och skuldrådgivningsarbete i staden.

Skärholmens stadsdelsnämnd ställer sig positiv till att avsnitt om spelproblem, konsumtion på kredit och våld, inklusive ekonomiskt våld, lagts till i de reviderade riktlinjerna. Nämnden ser också positivt på att riktlinjerna förtydligats.

Södermalms stadsdelsnämnd anser att föreslagna riktlinjer i stort ger verksamheten gott stöd att fortsätta bedriva kvalitativ budget- och skuldrådgivning men har några synpunkter och förslag. Bland annat föreslås att icke-binära som uttryck läggs till i avsnittet om "Våld i nära relationer".

Föredragande borgarrådets synpunkter

Under perioder i livet kan alla hamna i ekonomiska svårigheter. Som stad är det vår uppgift att säkerställa att de stockholmare som har svårt att få sin ekonomi att gå ihop eller som brottas med skulder erbjuds jämlikt och adekvat stöd och rådgivning från stadens verksamheter med budget- och skuldrådgivning.

Jag välkomnar därför revideringen av riktlinjerna för budget- och skuldrådgivning. Det är positivt att riktlinjerna har uppdaterats i enlighet med gällande lagstiftning och

att nya avsnitt har lagts till som behandlar riskfaktorer för ökad skuldsättning såsom våldsutsatthet, särskilt ekonomiskt våld, spelproblematik och konsumtion på kredit.

I ekonomiskt mer utmanande tider är det särskilt viktigt med en hållbar vardagsekonomi. Jag ser det därför som positivt att riktlinjerna tydligt betonar vikten av att stödja den enskilde avseende en hållbar vardagsekonomi.

Bilaga

1. Riktlinjer budget- och skuldrådgivning, reviderade juni 2023, dnr KS 2023/756-16.1
2. Riktlinjer budget- och skuldrådgivning, reviderade juni 2023 med spårade ändringar, dnr 2023/756-16.2

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt föredragande borgarrådets förslag.

Stockholm den 8 november 2023

Karin Wanngård
Kommunstyrelsens ordförande

Ärendet

Riktlinjerna vänder sig till budget- och skuldrådgivare och chefer inom stadsdelsnämndernas och socialnämndens budget- och skuldrådgivningsverksamhet. Syftet med riktlinjerna är att säkerställa likabehandling i staden samt ge stöd i det praktiska arbetet med att tolka lagstiftningen.

Skillnader mot nuvarande riktlinjer

I de reviderade riktlinjerna har dispositionen ändrats och nya avsnitt lagts till, förändrats samt förtydligats. Genomgående i de reviderade riktlinjerna har fler läshänvisningar lagts till. Budget- och skuldrådgivning fullgör uppgifter enligt socialtjänstlagen. Det har genomgående betonats att de uppgifter och det ansvar som generellt följer socialtjänstens verksamheter även innefattar budget- och skuldrådgivningens uppdrag.

Nedan beskrivs de sju kapitlen som riktlinjerna består av samt de viktigaste förändringarna inom respektive kapitel.

Kapitel 2 Lagstiftning och styrdokument

Kapitlet om lagstiftning och styrdokument beskriver relevant lagstiftning, socialstyrelsens föreskrifter, allmänna råd och handböcker samt stadens riktlinjer och program. Lagstiftning och styrdokument har lagts till som ett eget kapitel och skrivningarna om aktuell lagstiftning har utökats. Det har även förtydligats vad lagstiftningen innebär specifikt för budget- och skuldrådgivningsverksamheten. Bland annat har den nytillkomna underrättelseskyldigheten för socialtjänsten vad gäller felaktig folkbokföring och felaktiga utbetalningar lagts till i riktlinjerna.

Kapitel 3 Allmänna utgångspunkter

Kapitlet om allmänna utgångspunkter beskriver ärendeansvaret mellan kommuner samt mellan de olika nämnderna i Stockholms stad, evidensbaserad praktik, bemötande och tillgänglighet samt barnets rättigheter och motiverande samtal som metod. Avsnittet om bemötande och tillgänglighet har förtydligats och läsanvisningar till stöddokument för bemötande av olika grupper såsom personer med olika neuropsykiatriska diagnoser har lagts till. Avsnittet om barnrättsperspektiv har utökats samt förändrats något utifrån att barnkonventionen blivit svensk lag.

Kapitel 4 Allmänt om överskuldsättning

I detta kapitel beskrivs vad överskuldsättning innebär, samt vilka orsaker och konsekvenser överskuldsättning kan få för individen, familjen och samhället i stort. Skrivningar om riskfaktorerna spelproblematik, våldsutsatthet och i synnerhet ekonomiskt våld samt även konsumtion på kredit har lagts till, då dessa faktorer innebär en ökad risk för skuldsättning. I de reviderade riktlinjerna anges till skillnad från de nuvarande riktlinjerna att budget- och skuldrådgivarna kan använda sig av screeninginstrumenten FREDA-kortfrågor och NODS PERC för att upptäcka våldsutsatthet respektive spelproblem hos de rådsökande.

Kapitel 5 Formella krav på budget- och skuldrådgivning

De formella kraven på budget- och skuldrådgivningen är i stort de samma som tidigare. Vissa förändringar har dock skett med anledning av att det tidigare gällningsbeslutet för budget- och skuldrådgivningen har upphört samt att det tidigare dokumentationssystemet Boss har ersatts med det nya Boss+. Med anledning av att stadsdelsförvaltningarna i samband med pandemin blev tvungna att prova nya sätt att erbjuda invånare rådgivning har även avsnittet om öppen mottagning förändrats något. De reviderade riktlinjerna möjliggör för stadsdelsförvaltningarna att utforma den öppna mottagningen efter invånarnas önskemål och behov och kan därmed ersätta den tidigare fysiska drop-in mottagningen med telefonsamtal eller andra digitala lösningar. De prioriterade målgrupperna har i de reviderade riktlinjerna flyttats till kapitel 5 och beskrivningen av de olika målgrupperna har kortats ner och istället kompletterats med skrivningar om på vilket sätt de olika målgrupperna kan prioriteras.

Kapitel 6 Budget- och skuldrådgivningens innehåll och uppdrag

Uppdraget och innehållet för verksamheten innebär inga större förändringar då de nationella rekommendationerna som riktlinjerna baseras på inte har förändrats. De reviderade riktlinjerna betonar vikten av att stödja den enskilde till en hållbar vardagsekonomi och man har tagit bort skrivningar om att processen avseende skuldsaneringsansökan ska inledas i tidigt stadium. Lagstiftningen har utvecklats i en riktning som idag gör det enklare för fler att uppfylla villkoren för att beviljas en skuldsanering, dock krävs det särskilda skäl för att få skuldsanering mer än en gång. Detta innebär att det är av stor vikt att den enskilde har förutsättningar, bland annat i form av en vardagsekonomi i balans, för att fullfölja en skuldsanering. En annan förändring i de reviderade riktlinjerna är att budget- och skuldrådgivarna åläggs att skriftligt informera de rådsökanden som beviljas skuldsanering om deras möjlighet att närsomhelst under sin skuldsaneringsprocess kontakta stadens budget- och skuldrådgivning för råd och stöd.

Vidare har avsnittet om förebyggande arbete utökats genom exempel på hur stadsdelsförvaltningarna kan arbeta för att förebygga framtida skuldsättning hos invånarna. Ett avsnitt om det vräkningsförebyggande arbetet samt budget- och skuldrådgivarnas roll i detta arbete har lagts till.

Barnrättsperspektiv

Riktlinjerna avser rådgivningsärenden som rör vuxna, samtidigt är det vanligt förekommande att de vuxna som söker råd och stöd är föräldrar eller bor tillsammans med barn. Ekonomiska problem berör alla i familjen, även barnen. Att växa upp i ekonomisk utsatthet kan ha en negativ påverkan på ett barns livsvillkor. Det kan påverka flera områden i livet, både under uppväxten och på längre sikt, till exempel ökad risk för ohälsa, sämre skolresultat, missbruk och kriminalitet, arbetslöshet och biståndsbehov. Det är därför viktigt att rådgivningen i det initiala skedet uppmärksammar om den rådsökande har eller lever tillsammans med barn.

I de reviderade riktlinjerna beskrivs att barns rättigheter i enlighet med barnkonventionen ska beaktas inom budget- och skuldrådgivningen när rådgivningen rör ett hushåll där det förekommer barn. Att ta hänsyn till barnets bästa inom budget- och skuldrådgivning kan till exempel handla om att vid en budgetrådgivning ta hänsyn till kostnader i hushållet som barnet behöver för sitt liv och sin utveckling, exempelvis att i den mån det är ekonomiskt försvarbart föreslå för föräldrar att prioritera kostnader som möjliggör för att ett barn ska kunna fortsätta med en fritidsaktivitet. Det kan även handla om att inom ramen för skuldrådgivningen diskutera och analysera vad de olika alternativen som presenteras för den rådsökande kan få för konsekvenser för barnen i familjen.

I de reviderade riktlinjerna betonas att vid misstanke om ett barn far illa har rådgivaren i enlighet med 14 kap. 1 § socialtjänstlagen ett personligt ansvar för att en anmälan görs till barn och unga inom socialtjänsten. I de reviderade riktlinjerna har även ett avsnitt lagts till som anger att budget- och skuldrådgivarna ska vara uppmärksamma på att skyldigheten att anmäla oro för ett barn även gäller om de får kännedom om att en vuxen som har utsatts för våld har barn eller bor tillsammans med barn.

Jämställdhetsanalys

Under 2022 aktualiserades 2 182 nya rådsökande i stadens budget och skuldrådgivning. Av dessa var ungefär 40 procent kvinnor och 60 procent män. Män utgör en tydlig majoritet av målgruppen i staden och fördelningen mellan könen har varit ungefär densamma under de senaste åren. Könsskillnaden mellan kvinnor och män ligger i linje med nationell statistik vad gäller skulder hos Kronofogden.

Kronofogden konstaterar dock att de ser en oroväckande utveckling bland unga kvinnor. Mellan 2011 och 2021 har medianskulden bland unga män ökat med 36 procent, medan den har ökat med 102 procent bland unga kvinnor. Det är en av förklaringarna till varför det totala skuldbeloppet ökat kraftigt under senaste åren. Ökningen av unga kvinnors medianskuld beror mest på konsumtionsskulder. Det finns vissa skillnader mellan unga kvinnor och unga män, vad gäller vilken konsumtion som orsakar skulder. Näthandeln är den vanligaste orsaken till skulder bland unga kvinnor medan telekommunikationsskulder är vanligast bland unga män.

Män, oavsett ålder, tar större konsumtionslån och får i högre utsträckning inkassokrav än kvinnor. Ändå får kvinnor över 45 år oftare allvarliga betalningsproblem, betalningsförelägganden och skulder hos Kronofogden, än män i samma åldersgrupp. Det visar en analys om betalningsproblem bland låntagare av Finansinspektionen. En trolig förklaring är att kvinnor över 45 år är ekonomiskt mer sårbara vid större livshändelser. Det beror troligen på att kvinnor har lägre inkomster och då slår till exempel en skilsmässa eller arbetslöshet hårdare mot dem. I arbetet med målgruppen är det av vikt att ha med i beaktan att trots att män i nuläget samt historiskt sett utgör en majoritet av de som söker sig till stadens budget- och skuldrådgivningen, kan det antas utifrån ovanstående analyser att på sikt kan kvinnor ha ett ökat behov av att få råd och stöd kring sin privatekonomi och eventuella skulder.

Socialnämnden

Socialnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 13 juni 2023 följande.

1. Socialnämnden godkänner förslaget till revidering av riktlinjer för budget- och skuldrådgivning.
2. Ärendet överlämnas till kommunstyrelsen

Socialförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 22 maj 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Stockholms stads nuvarande riktlinjer för budget- och skuldrådgivning antogs av kommunfullmäktige i maj 2018. I kommunfullmäktiges budget för 2023 fick socialförvaltningen i uppdrag att revidera riktlinjerna för budget- och skuldrådgivning. Socialförvaltningen har reviderat riktlinjerna i samarbete med stadsdelsförvaltningarna samt juridiska avdelningen på stadsledningskontoret. I de reviderade riktlinjerna har dispositionen ändrats och nya avsnitt har lagts till eller förtydligats, genomgående har även fler läshänvisningar lagts till. Exempel på förändringar är att skrivningar om spelproblematik, våldsutsatthet och i synnerhet ekonomiskt våld samt även konsumtion på kredit lagts till, då dessa faktorer innebär en ökad risk för skuldsättning. Vidare betonar de reviderade riktlinjerna vikten av att stödja den enskilde avseende en hållbar vardagsekonomi. Skrivningarna om de prioriterade målgrupperna har i de reviderade riktlinjerna kortats ner och istället kompletterats med skrivningar om på vilket sätt de olika målgrupperna kan prioriteras i det praktiska arbetet. Förvaltningen föreslår att socialnämnden godkänner förslaget till reviderade riktlinjer för budget- och skuldrådgivning och överlämnar ärendet till kommunstyrelsen.

Remissammanställning

Ärendet har initierats av socialnämnden och remitterats till stadsledningskontoret, Bromma stadsdelsnämnd, Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd, Farsta stadsdelsnämnd, Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd, Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd, Järva stadsdelsnämnd, Kungsholmens stadsdelsnämnd, Norra innerstaden stadsdelsnämnd, Skarpnäcks stadsdelsnämnd, Skärholmens stadsdelsnämnd och Södermalms stadsdelsnämnd.

Innehållsförteckning

Stadsledningskontoret..... 8

Bromma stadsdelsnämnd..... 8

Antalet ärenden till Brommas budget- och skuldrådgivning har legat på ungefär 150 per år.

Mellan 2020 till 2021 ökade antalet ärenden med ca 30% men minskade 2022 år till samma nivåer som tidigare. Den främsta orsaken var varslen under pandemin. Antalet ärenden har ökat under 2023 där den främsta orsaken till ökningen handlat om spelberoende. Samverkan sker med andra enheter för att Brommabor ska få det stöd

och hjälp som de har rätt till för sitt spelberoende. Inga könsskillnader finns i gruppen som söker hjälp för sina ekonomiska problem.....	9
Förvaltningen ställer sig positiv till de reviderade riktlinjerna med förtydliganden samt nya relevanta avsnitt kring faktorer som innebär en ökad risk för skuldsättning.	9
Enskede-Årsta-Vantör stadsdelsnämnd	9
Farsta stadsdelsnämnd	11
Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd.....	12
Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd	12
Järva stadsdelsnämnd	13
Kungsholmen stadsdelsnämnd	14
Norra innerstadens stadsdelsnämnd	15
Skarpnäcks stadsdelsnämnd	16
Skärholmens stadsdelsnämnd	17
Södermalms stadsdelsnämnd	17

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 10 oktober 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret välkomnar revideringen av riktlinjerna för budget- och skuldrådgivning. Det är bra att riktlinjerna har uppdaterats och kompletterats med nya avsnitt om faktorer som innebär en ökad risk för skuldsättning. Riktlinjerna utgör en viktig del i att säkerställa kvaliteten och likställigheten i verksamheterna.

Stadsledningskontoret föreslår två mindre tillägg i riktlinjerna. För att peka på vikten av samarbete mellan budget- och skuldrådgivning i ärenden som rör våldsutsatta personer föreslås en hänvisning till stadens program mot våld. Vidare föreslås en justerad hänvisning till Socialstyrelsens Handbok om våld, som kom ut i en ny upplaga tidigare i år.

Stadsledningskontoret föreslår att kommunstyrelsen beslutar att föreslå kommunfullmäktige att med ovan föreslagna justeringar godkänna Riktlinjer för budget- och skuldrådgivning i enlighet med bilaga 1.

Bromma stadsdelsnämnd

Bromma stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 28 september följande.

Nämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen och överlämnar det till kommunstyrelsen.

Bromma stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 5 september 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Stockholms stads nuvarande riktlinjer för budget- och skuldrådgivning antogs av kommunfullmäktige i maj 2018. I kommunfullmäktiges budget för 2023 fick socialförvaltningen i uppdrag att revidera riktlinjerna för budget- och skuldrådgivning. Socialförvaltningen har reviderat riktlinjerna i samarbete med stadsdelsförvaltningarna samt juridiska avdelningen på stadsledningskontoret. I de reviderade riktlinjerna har dispositionen ändrats och nya avsnitt har lagts till eller förtydligats, genomgående har även fler läshänvisningar lagts till. Exempel på förändringar är att skrivningar om spelproblematik, våldsutsatthet och i synnerhet ekonomiskt våld samt även konsumtion på kredit lagts till, då dessa faktorer innebär en ökad risk för skuldsättning. Vidare betonar de reviderade riktlinjerna vikten av att stödja den enskilde avseende en hållbar vardagsekonomi. Skrivningarna om de prioriterade målgrupperna har i de reviderade riktlinjerna kortats ner och istället kompletterats med skrivningar om på vilket sätt de olika målgrupperna kan prioriteras i det praktiska arbetet.

Antalet ärenden till Brommas budget- och skuldrådgivning har legat på ungefär 150 per år. Mellan 2020 till 2021 ökade antalet ärenden med ca 30% men minskade 2022 år till samma nivåer som tidigare. Den främsta orsaken var varslen under pandemin. Antalet ärenden har ökat under 2023 där den främsta orsaken till ökningen handlat om spelberoende. Samverkan sker med andra enheter för att Brommabor ska få det stöd och hjälp som de har rätt till för sitt spelberoende. Inga könsskillnader finns i gruppen som söker hjälp för sina ekonomiska problem.

Förvaltningen ställer sig positiv till de reviderade riktlinjerna med förtydliganden samt nya relevanta avsnitt kring faktorer som innebär en ökad risk för skuldsättning.

Enskede-Årsta-Vantör stadsdelsnämnd

Enskede-Årsta-Vantör stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 21 september 2023 följande.

1. Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.
2. Ärendet justeras omedelbart.

Enskede-Årsta-Vantör stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 14 juli 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Budget- och skuldrådgivning är en obligatorisk verksamhet för kommunen och regleras i 5 kap. 12 § socialtjänstlagen (SoL). Verksamhetens främsta uppgift är att genom olika former av ekonomisk rådgivning bidra till att förebygga skuldproblem och hjälpa skuldsatta personer att finna en lösning på sin situation. Under 2022 hade Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd närmare 300 stycken registrerade ärenden i budget- och skuldrådgivning.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsförvaltning är positiv till att staden har arbetat fram riktlinjer för verksamheten och att dessa nu har reviderats. Förvaltningen menar att riktlinjerna utgör en viktig del i att säkerställa likställigheten inom verksamheterna och att de ger ett värdefullt stöd till de som arbetar med att ge invånarna budget- och skuldrådgivning. Därför är det också av stor vikt att relevanta stöddokument revideras med en viss kontinuitet.

I de reviderade riktlinjerna har dispositionen ändrats och nya avsnitt lagts till, förändrats samt förtydligats. Genomgående har fler läshänvisningar lagts till. Förvaltningen är positiv till den ändrade dispositionen, de nya avsnitt som har lagts till eller uppdaterats samt till att fler läshänvisningar har lagts till.

Förvaltningen noterar att definitionen av en familj på sidan 14 i de reviderade riktlinjerna är densamma som Kronofogdemyndigheten använder. Förvaltningen menar att den definitionen kan få till följd att en vårdnadshavare med ett hemmavarande barn som är över 18 år och som går i gymnasiet inte skulle prioriteras trots att försörjningsplikt föreligger för vårdnadshavare (vårdnadshavarens försörjningsplikt för barn som går i gymnasiet sträcker fram till barnet fyller 21 år). Följden skulle i värsta fall kunna bli utebliven gymnasiekompetens. Hemmavarande barn påverkar sedermera Kronofogdemyndighetens normberäkning (förbehållbeloppsberäkning) av exempelvis utmätning. Förvaltningen menar att den nuvarande definitionen eventuellt missar en viktig aspekt kring ett långsiktigt förebyggande arbete där invånarna har förutsättningar att få gymnasiekompetens som generellt ökar chanserna till egen försörjning via arbete.

I övrigt ser förvaltningen att de reviderade riktlinjerna är strukturerade, konkreta och användarvänliga.

Barnrättsperspektiv

Riktlinjerna avser rådgivningsärenden som rör vuxna men en del av de vuxna som söker råd och stöd är föräldrar eller bor tillsammans med barn. Under 2022 hade cirka 4 000 invånare kontakt med stadens öppna mottagning för budget- och skuldrådgivning, av dessa individer hade ungefär 25 procent barn. Samma år fanns det 1 898 barn i Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsområde med förälder som hade skulder eller en pågående skuldsanering hos Kronofogden.

Ekonomiska problem berör alla i familjen, även barnen. Ekonomisk utsatthet kan ha en negativ påverkan på ett barns livsvillkor. Det kan påverka flera områden i livet, både under uppväxt och på längre sikt. Det är därför viktigt att verksamheten i ett inledande skede tar reda på om den rådsökande har eller lever tillsammans med barn. I de reviderade riktlinjerna beskrivs att inom budget- och skuldrådgivningen ska barns rättigheter i enlighet med barnkonventionen beaktas när rådgivningen rör ett hushåll där det förekommer barn. I de reviderade riktlinjerna betonas att vid misstanke om att ett barn far illa har rådgivaren lagstadgat personligt ansvar för att en anmälan görs till socialtjänsten. I de reviderade riktlinjerna har även ett avsnitt lagts till som anger att budget- och skuldrådgivarna ska vara uppmärksamma på att

skyldigheten att anmäla oro för ett barn, även gäller om de får kännedom om att en vuxen som har eller bor tillsammans med barn har utsatts för våld.

Förvaltningen noterar att barnperspektivet generellt får mer utrymme i de reviderade riktlinjerna jämfört med i de tidigare, samt att ett nytt avsnitt har lagts till vilket är positivt.

Jämställdhetsanalys

Av de knappt 2 200 nya rådsökande under 2022 var 40 procent kvinnor och 57 procent män. Män utgör en tydlig majoritet av målgruppen i staden och fördelningen mellan könen har varit ungefär densamma under de senaste åren. Könsskillnaden mellan kvinnor och män ligger i linje med nationell statistik vad gäller skulder hos Kronofogden. Inom Kronofogdens verksamhet har däremot skulderna bland unga kvinnor ökat mest de senaste tio åren. Även om unga män står för 73 procent av det totala skuldbeloppet har det sammanlagda skuldbeloppet för unga kvinnor ökat med 80 procent på tio år, medan det för unga män har ökat med 25 procent under samma period.

Förslag

Förvaltningen föreslår att nämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Farsta stadsdelsnämnd

Farsta stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 21 september 2023 följande.

Stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen av förslag till revidering av riktlinjer för budget- och skuldrådgivning.

Farsta stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 22 augusti 2023 har i huvudsak följande lydelse.

På uppdrag av kommunfullmäktige har socialnämnden arbetat fram ett förslag till revidering av stadens riktlinjer för budget- och skuldrådgivning. Dispositionen har gjorts om. Avsnitt har tillkommit eller tydliggjorts. Länshänvisningar har genomgående tillförts. Exempel på förändringar är text om spelproblematik, våldsutsatthet, ekonomiskt våld, kreditkonsumtion och värdet av en hållbar vardagsekonomi.

Det är bra att riktlinjerna har uppdaterats och anpassats utifrån de faktorer som innebär en ökad risk för skuldsättning. Förvaltningen är också positiv till att förslaget särskilt betonar hur viktigt det är med en hållbar vardagsekonomi.

Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd

Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 28 september 2023 följande.

Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Hägersten-Älvsjö stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 5 september 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Stockholms stads nuvarande riktlinjer för budget- och skuldrådgivning antogs av kommunfullmäktige i maj 2018. I kommunfullmäktiges budget för 2023 fick socialförvaltningen i uppdrag att revidera riktlinjerna för budget- och skuldrådgivning.

Revideringen har gjorts i samarbete med stadsledningskontorets social- och skoljuridiska enhet vid juridiska avdelningen samt med stadsdelsförvaltningarnas budget- och skuldrådgivare. De reviderade riktlinjerna innebär inga större förändringar vad gäller uppdraget och innehållet för verksamheten. Förvaltningen har inga ytterligare synpunkter till reviderade riktlinjer för budget- och skuldrådgivning.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 28 september 2023 följande.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen till kommunstyrelsen.

Hässelby-Vällingby stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 8 september 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ställer sig överlag positiv till de uppdateringar och förtydliganden som gjorts i riktlinjerna för att säkerställa likabehandling i staden och vägledning i den praktiska tillämpningen av lagstiftningen.

Förvaltningen vill lyfta fram följande:

Kapitel 3. Allmänna utgångspunkter

I de reviderade riktlinjerna framkommer att det inom stadens budget- och skuldrådgivning använder Kronofogdens definition av vad som betraktas som en barnfamilj. Förvaltningen ställer sig positiv till att det finns en tydlig definition av familjebegreppet som dessutom öppnar upp för olika familjekonstellationer.

Kapitel 5. Formella krav på stadens budget- och skuldrådgivning

Under stycket 5:1 står att budget- och skuldrådgivning i Stockholm stad bör vara känd för kommuninvånarna och lätt att kontakta, något som är självklart. Vidare står att det finns informationsbroschyrer om stadens budget- och skuldrådgivning som bör finnas tillgänglig i exempelvis receptioner, bibliotek eller andra offentliga lokaler. Förvaltningen anser att skrivningen och arbetssättet med informationsbroschyrer

riskerar att uppfattas som omodernt. Informationsbroschyrer är ett sätt att nå invånare men fokus i riktlinjerna borde handla om att det ska finnas information som riktar sig till olika målgrupper på olika sätt och i olika kanaler.

Vad som även behöver belysas under detta kapitel handlar om prioriterade målgrupper. Förvaltningen är positiv till att det förtydligas vilka som anses vara prioriterade målgrupper för att uppnå likställighet inom staden, speciellt gällande barnfamiljer. Förvaltningen önskar dock att det behöver finnas utrymme för professionen att göra bedömningar utifrån invånarnas behov och ärendets karaktär i vissa situationer. Exempelvis vid akuta ärenden där det bedöms möjligt att göra en insats ska dessa kunna prioriteras före även om de inte faller in under prioriterade målgrupper.

Gällande den öppna mottagningen instämmer förvaltningen i att det behöver ske efter lokala behov och förutsättningar efter invånarnas önskemål. I revideringen anser förvaltningen att det är bra med vägledning gällande denna funktion samtidigt som detaljerna i de reviderade riktlinjerna kan riskera att inte överensstämma med de lokala behoven. Det behöver finnas utrymme för professionen att vara flexibla och kunna anpassa verksamheten efter invånarnas behov.

Förvaltningen föreslår att nämnden godkänner tjänsteutlåtandet och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Järva stadsdelsnämnd

Järva stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 28 september 2023 följande.

1. Remissen besvaras med förvaltningens tjänsteutlåtande.
2. Järva stadsdelsnämnd beslutar om omedelbar justering.

Järva stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 28 augusti 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ställer sig positiv till det nya reviderade förslaget på riktlinjer för budget och skuldrådgivning.

Förvaltningen bedömer att det förebyggande arbetet inom budget- och skuldarbetet i det reviderade förslaget har förtydligats, med konkreta exempel på hur stadsdelsförvaltningar kan arbeta bredare med frågan. Vikten av samverkan inom och mellan förvaltningar lyfts i det här sammanhanget fram i riktlinjerna. Ett effektivt samverkansarbete minskar risken för att enskilda invånare hamnar i risk för vräkning och ekonomiskt våld som är nya och viktiga skrivningar och som också berör flera av de utmaningar som finns bland enskilda invånare i Järva.

Kvalitetsledningssystemet och dess funktion lyfts på ett tydligt sätt i de nya riktlinjerna. Processkartan som redovisas i riktlinjerna beskriver flödet på ett överskådligt sätt och skapar goda möjligheter i att bryta ut, definiera och

kvalitetssäkra arbetsprocesserna på ett enkelt sätt. Utifrån riktlinjerna ska insatser till klienter ges utifrån ett gott bemötande med hänsyn till individuella behov, samt en tydlig delaktighet som bas i processen. Förvaltningen anser att en framtida revidering, om möjligt, kan göra försök i att hitta gemensamma kvalitetsnyckeltal eller standarder som bidrar till metodutvecklingsarbetet. Ett sådant arbete bedöms vara förtjänstfullt för samtliga stadsdelsförvaltningar.

Konsumtion på kredit är ett nytt kapitel i riktlinjerna som också bedöms som prioriterat av förvaltningen, här vill förvaltningen lyfta det viktiga arbetet som konsumentvägledaren kan bidra med.

Enskilda förvaltare och goda män har som företrädare för en individ en viktig roll i stödet till sina klienter, ofta berör insatsen att skapa en grund för en fungerande vardagsekonomi och indirekt att hindra en framtida skuldsättning. Förvaltningen bedömer att det finns avgörande skillnader för klienter när dessa får stöd av en aktiv och lyhörd företrädare, vilket också påverkar en budget- och skuldrådgivningsprocess. En framtida revidering bör beakta deras roll och ansvar och om möjligt lyfta exempel på hur dessa kan engageras på ett effektivt sätt till stöd för klienternas bästa.

Kungsholmen stadsdelsnämnd

Kungsholmen stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 28 september 2023 följande.

Remissen besvaras med förvaltningens tjänsteutlåtande.

Kungsholmen stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 5 september 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Kungsholmens stadsdelsförvaltning ställer sig positiv till de reviderade riktlinjerna. Riktlinjerna är täckande för verksamhetsområdet, ger bra vägledning och bidrar till lika behandling. Det är också positivt med de utökade läshänvisningarna.

Förvaltningen vill uppmärksamma att Socialstyrelsen i juni i år utkom med en uppdaterad version av Handbok om våld och föreslår att de reviderade riktlinjerna för budget- och skuldrådgivning hänvisar till den senaste upplagan (Våld i nära relationer Handbok för socialtjänsten, hälso- och sjukvården och tandvården). Förvaltningen anser att kapitel 5.2 Prioriterade grupper är ett bra och viktigt kapitel. Stycket om äldre personer hade med fördel kunnat utvecklas och innehålla information om den växande problematiken med äldre i hemlöshet och vikten av att motverka och förebygga detta.

Jämställdhetsanalys

Av de som var rådsökande under 2022 i Stockholms stads budget- och skuldrådgivning var 60 procent män och 40 procent kvinnor. Fördelningen har varit ungefär densamma de senaste åren. Kronofogden har dock uppmärksammat att medianskulden hos unga kvinnor har ökat avsevärt och beror främst på

konsumtionskulder. Finansinspektionens analys visar dessutom att kvinnor över 45 år oftare får allvarliga betalningsproblem, betalningsförelägganden och skulder hos Kronofogden än män i samma ålder. En trolig förklaring är att kvinnor över 45 år är ekonomiskt mer sårbara vid större livshändelser. Detta beror troligen på att kvinnor har lägre inkomster och då slår till exempel en skilsmässa eller arbetslöshet hårdare mot dem. Som del i jämställdhetsarbetet är det därför av vikt att kvinnors och mäns skillnader i ekonomiska utsatthet uppmärksammas och att rådgivningen är individuellt anpassat.

Barnrättsperspektiv

Barnets bästa ska alltid beaktas i beslut och åtgärder som rör barnet. De reviderade riktlinjerna för budget- och skuldrådgivning uppmärksammar barns utsatthet i familjer med ekonomiska problem. Bland annat framhävs hur barns livsvillkor kan påverkas av ekonomisk utsatt, att barnets bästa ska tas i beaktande vid ekonomisk rådgivning liksom rådgivarnas ansvar att göra en orosanmälan vid misstanke om att ett barn far illa. Riktlinjerna möjliggör för budget- och skuldrådgivare att uppmärksamma barnets utsatthet och aktivt arbeta för att det stöd som erbjuds den vuxne ges utifrån ett barnrättsperspektiv.

Tillgänglighet och delaktighet

De reviderade riktlinjerna för budget- och skuldrådgivning belyser vikten av ett bra och anpassat bemötande. För att möjliggöra tillgänglighet och delaktighet i samhället för personer med psykisk funktionsnedsättning är det av vikt att var och en bemöts och får rådgivning utifrån sina förutsättningar, vilket de reviderade riktlinjerna bidrar till.

Norra innerstadens stadsdelsnämnd

Norra innerstadens stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 21 september 2023 följande.

Norra innerstadens stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Norra innerstadens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 9 augusti 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Norra innerstadens stadsdelsnämnd har besvarat en remiss av reviderade riktlinjer för budget- och skuldrådgivning.

Stockholms stads nuvarande riktlinjer för budget- och skuldrådgivning antogs av kommunfullmäktige i maj 2018. I kommunfullmäktiges budget för 2023 fick socialförvaltningen i uppdrag att revidera riktlinjerna, vilka har reviderats i samarbete med stadsdelsförvaltningarna samt juridiska avdelningen på stadsledningskontoret.

I de reviderade riktlinjerna har dispositionen ändrats och nya avsnitt har lagts till eller förtydligats, genomgående har även fler läshänvisningar lagts till.

Förvaltningen ställer sig positiv till de uppdateringar och förtydliganden som gjorts och välkomnar socialförvaltningens ambition att genom riktlinjerna säkra hög kvalitet och likställighet i staden vad gäller handläggning av ärenden beträffande budget- och skuldrådgivning. Förvaltningen föreslår att nämnden godkänner tjänsteutlåtandet och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd

Skarpnäcks stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 29 september 2023 följande.

1. Skarpnäcks stadsdelsnämnd beslutar att förvaltningens tjänsteutlåtande överlämnas som svar på remissen.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Skarpnäcks stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 6 juli 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ställer sig positivt till de reviderade riktlinjerna och föreslår att förslaget godkänns.

Förvaltningen anser att de reviderade riktlinjerna på ett tydligt sätt beskriver vad som styr arbetet och på vilket sätt nämnderna ska arbeta tillsammans med de som vänder sig till socialtjänsten i frågor som rör budget- och skuldrådgivning. Förvaltningen ställer sig positiv till avsnittet om överskudsättning, dess orsaker och konsekvenser samt riskfaktorer som på ett tydligt sätt beskriver faktorer som det är av betydelse att ta hänsyn till när det gäller frågor som rör budget- och skuldrådgivning. Att också barnperspektivet förstärkts är ytterligare en förbättring i de reviderade riktlinjerna samt att fler läsanvisningar lagts till i syfte att fördjupa kunskapen i frågor som berör arbetet med skuld- och budgetrådgivning.

Förvaltningens anser sammanfattningsvis att de reviderade riktlinjerna är välformulerade, och bedömer att dessa kan bidra till ett än mer likartat och rättssäkert budget- och skuldrådgivningsarbete i staden.

Jämställdhetsanalys

Ärendet innehåller ingen jämställdhetsanalys då förslaget inte grundar sig på uppgifter om kön.

Förvaltningen föreslår att detta tjänsteutlåtande överlämnas som svar på remissen.

Skärholmens stadsdelsnämnd

Skärholmens stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 28 september 2023 följande.

Stadsdelsnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och lämnar det som svar på remissen.

Skärholmens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 7 juli 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen föreslår att nämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och lämnar det som svar på remissen.

Enligt socialtjänstlagen ska kommuner lämna budget-och skuldrådgivning till skuldsatta personer.

Budgetrådgivning innebär att den enskilde får hjälp att planera sin vardagsekonomi. En förutsättning för en god långsiktig effekt är att budgeten går ihop såväl i dagsläget som i framtiden så att inga nya skulder uppstår.

Om det finns skulder sker skuldrådgivning ofta parallellt med budgetrådgivningen. När skuldsituationen är kartlagd kan skuldrådgivaren ge alternativ till tillvägagångssätt och skuldrådgivningen kan verka för att en överenskommelse kommer till stånd med fordringsägarna. Ett sätt att lösa situationen kan vara att ge råd och stöd till betalningsuppgörelser.

Rådgivningen sker på frivillig grund och är en hjälp till självhjälp. Den skuldsatte själv har huvudansvaret för sin ekonomi och är aktiv för att få fram underlag och en plan för hur ekonomin ska hanteras.

I Skärholmen ser budget- och skuldrådgivarna återkommande ärenden med skulder till följd av spelproblem, konsumtion på kredit och våld, inklusive ekonomiskt våld.

Förvaltningen ställer sig positivt till att avsnitt om dessa problem lagts till i de reviderade riktlinjerna. Förvaltningen ser också positivt på att riktlinjerna förtydligats.

Jämställdhetsanalys

Skillnader i medianinkomst mellan kvinnor och män har i Stockholms Stad minskat sedan 2002, men enligt stadens hållbarhetsrapport från 2021 är Skärholmen en av två stadsdelar där skillnaderna har ökat. Att ha en ordnad ekonomi är en viktig förutsättning för jämställdhet, ekonomisk självständighet och egenmakt.

Södermalms stadsdelsnämnd

Södermalms stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 21 september 2023 följande.

Stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Södermalms stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 28 augusti 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Socialtjänstens har ett ansvar för skuldsatta personer som regleras i 5 kap. 12 § socialtjänstlagen (SoL). Där anges att kommunen har skyldighet att ge budget- och skuldrådgivning till skuldsatta personer. Av paragrafen framgår att skyldigheten även gäller under ett skuldsaneringsförfarande och till dess att en beviljad skuldsanering eller F-skuldsanering är avslutad. Kommunen ska erbjuda en kvalificerad rådgivningsverksamhet och ha sådan kapacitet att rådsökande får stöd att lösa sina ekonomiska problem utan oskäligt dröjsmål.

Södermalm möter lagens krav genom att erbjuda budget- och skuldrådgivning tillsammans med Kungsholmens och Norra innerstadens stadsdelsnämnder. Besöksadressen är på Sankt Eriksgatan 117. Förvaltningen anser att föreslagna riktlinjer i stort ger verksamheten gott stöd att fortsätta bedriva kvalitativ budget och skuldrådgivning men har några synpunkter och förslag. I avsnittet ”Våld i nära relationer” föreslår förvaltningen att ickebinära läggs till i meningen ”Det är också viktigt att beakta att våld i nära relation förekommer oberoende sexuell läggning och könsidentitet och att såväl kvinnor som män [och icke-binära] kan vara utsatta respektive våldsutövare.”

Personer som har sex mot ersättning har ofta skulder och utsätts ofta för våld. Budget- och skuldrådgivare som upptäcker att de har kontakt med dessa våldsutsatta personer har ansvar att samverka med socialtjänsten. Södermalms stadsdelsförvaltning föreslår att detta ansvar förtydligas i avsnittet ”Våld i nära relationer” eller på annat lämpligt ställe i riktlinjerna.

Förvaltningen föreslår vidare att vikten av dokumentation och vidbehovs- samverkan med ekonomiskt bistånd lyfts i avsnittet ”Ekonomiskt våld”. Detta för att socialsekreterare ska kunna göra individuella bedömningar.

Förvaltningen föreslår att nämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen.